

INDEMNURI.

BROȘURI VOLANTE,

REDACTATE DE

HORIA PETRA-PETRESCU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUPRINSUL :

„Indemnuri“. — Arme de luptă. — Pentru cartea românească. — Scriitorul, om de caracter (Părerea lui *Goethe* după *Eckermann*). — Unui prietin. — Individul — colaboratorul progresului comun (*Fr. Naumann*). — Ziaristii unguri și ziaristii români. — O societate culturală germană. — O bibliotecă publică săsească. — „Moderne Bücherei“. — Spicuri „Der ist der Vater!“... — O călătorie prin păduri de laur. — Rosegger și limba cehă. — Adevărul în căutătura ochilor? — Celebritate. — Vorbe mălăiețe. — Ghetele de lac. — L'art pour l'art. — Tatăl lui *Fr. Mistral*. — *Bach*. — O carte împotriva pornografiei. — Aforisme de *Otto Ernst*.

BRAȘOV—BRASSÓ,
Editura Librăriei Ioan I. Ciurcu,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

5589

»Indemnuri!«

— »Indemnuri!«

— »Cum? vrei să dai «indemnuri» în zilele noastre? O *naivitate* adorabilă! Astăzi, dragul meu, nu mai găsești ecou la »ideile« Dtale, ori cari ar fi ele!« —

— »Cetește și judecă mai apoi!«

— »Au să-ți ridiculizeze munca depusă în paginile astea! Au să-ți zică: Ian fugi cu »ideile« Dtale!«

— »Fie! Cetește!«

— »Ce vii Dta cu *străinătatea*?! Nu vezi că suntem la începutul — începutului!«

— »Tocmai de aceea — cetește!«

— »Îți spun da capo: n'ai să mă încălzești! Chiar dacă ai pleda cu verva cea mai mare!«

— »Te-aș *compătimi*, de nu m'ai pricepe!«

— »Dta?«

— »Da, eu. O să-ți aduc *argumente*. O să te plimb, să vezi cum este pe la alte neamuri. O să-ți arăt cum muncesc ele din greu, ca să trăească, ca să-și *elupte* poziția invidiată. Am să dau poruncă să ți se aducă pe dinaintea ochilor exemple streine, de bun-simț, de cugetare profundă față de probleme, pe cari *trebuie* să ni le luăm la inimă, de vrem să trăim. Dacă nu-ți vor vorbi *respicat* instituțiile streine; dacă nu te vor sili să fii pătruns de adevărul, că *numai* perseverând și *muncind din greu* pe terenul cultural, economic vom putea țineă concurența cinstită cu ceea ce se prestează într'alte locuri, la alte neamuri; dacă huetul mașinilor de tipar; dacă brațele muncitorilor de prin fabrici; dacă chemările învățătorimei streine spre o viață adevărată, chemări potrivite (în mare parte) și pentru poporul nostru; dacă îndemnurile spre o viață rațională, sănătoasă, date de atâția și atâția oameni mari, din cari voiu cita — dacă toate acestea nu vor avea răsunet în inima Dtale și nu te vor sili să recunoști adevărul: numai *munca*, numai *fapta*

ne va salva, atunci *nu ești român adevărat!* — Cumpenește, fii drept, corege, ce crezi că este de cores — infalibil nu este nimeni! — și urmează sfaturilor acestora: răspândește ideile din paginile de față, căci numai bine ne pot aduce».

— »Am să-ți cetesc »îndemnurile«. Să vedem ce vrei să se răspândească în zilele noastre de apatie...«.

A r m e d e l u p t ă .

(Dintr'un carnet).

19 . . . Maiu.

Mi-a venit un oaspe 'n casă. Eră pe înserate. Nu-l cunoșteam. L-am poftit să ocupe loc.

— „Ce poftești?“, l-am întrebat. Numai după ce s'a așezat am putut să privesc mai bine la dânsul. Roșcovan, cu părul vâlvoi, rebel, cu ochii — ochii aceștia nu-mi prevesteau lucruri bune! — cu ochii de viezure, cu gesturile mâinii insinuante.

— „N'ai dușmani?“ m'a întrebat noul sosit.

— „Ba da“.

— „Atunci legăm alianță! Adu mâna 'ncoace!“

— „Pentru ce?“

— „Am să-ți fac servicii mari“.

— „D-ta?“

— „Da, eu. Am un arsenal întreg de luptă“.

— „Cine te-a chemat?“

— „M'am invitat eu singur“.

Fără să mă mai întrebe dacă-mi este sau nu pe plac, a început să-mi ofere „marfa“ din arsenalul său.

Iată ce mi-a spus:

„E indiferent *cum* il chiamă și e cu desăvârșire irelevant ce principii are dușmanul D-tale. Eu am arme împotriva oricărui principiu, împotriva oricărei meserii, împotriva oricărui om. Dă-mi numai comanda și, ca și când ai fi apăsător pe un buton electric, eu îți răspund la sigur“.

Zimbeam.

— „Nu zimbi!“ mi-a zis oaspele nepoftit, „nu zimbi, ci

mă ascultă. Vino, să facem o încercare. Cum e dușmanul D-tale?”

Voiam să-mi bat joc de oaspele meu și am început să inventez cu sfruntare:

„E mic, neînsemnat ca înfățișare, îmbrăcat rău...”

— „Destul”, m’a întrerupt oaspele, „atâta îmi ajunge. Nu te întreb de principiile lui. Ai să-l omori cu disprețul D-tale. Ai să vorbești cu dânsul ca cu un servitor. Ai să faci aluzii malițioase la îmbrăcămintea lui. Tot la a doua vorbă o să vorbești de Himalaia și de Kilimandșaro, încât adversarii lui au să izbucnească într’un răs „rabelais“-ean. Ai să învârti arma ca o săcure indiană pe de-asupra capului nefericitului D-tale contrar”.

— „Da, dragul meu, dar contrarul meu aduce argumente!”, l-am întrerupt eu.

— „Argumente? La ce sunt bune argumentele? Vrei D-ta să le cântărești?”

— „Da. Vreau să știu unde zace adevărul. Vreau să mă transpun în mentalitatea contrarului meu, să-l pricep. Să vedem, n’are *el* dreptate? Vreau... să cântăresc cinstit argumentul și contra - argumentul și să depun chiar arma, dacă conștiința mea îmi spune că am bătătorit o cale greșită! Un francez a zis odată: dacă pricepi totul, ierți totul. Vreau să iert chiar greșala față de mine, dacă voi putea pricepe stimulentele, din cari s’a zămislit”.

— „Ești naiv”, mi-a zis oaspele și-a răs, încât răsul acesta mi-a băgat groaza ’n oase. „Crezi Dta că lupta se dă pentru *principii*? Crezi Dta că adversarul Dtale o să porceadă cu aceiaș tactică îngerească? Are să te rănească, are să te înjosească, *el*, și atunci va fi prea târziu...”

— „Bine, ce sfaturi îmi mai dai?”

— „Ascultă. Mai ai dușmani?”

— „Da, am”. (Am început să inventez mai departe.) „Am pe unul — acesta e gras, gras —”.

— „Destul — o să-l facem pastramă. Are să rădă galaria, de o să se spetească. O să ne legăm de găfăiturile lui, de ceafa lui groasă, o să-l trimitem la plimbare, în scrisul nostru malițios, pe „malul furcilor” sau prin „Țigănie” și o să-l zeflemisim cum n’a mai fost zeflemisit de când i-au cre-

pat ochii. Un deliciu. O să inventăm că a căzut într'o groapă de var, el, butucănosul, că l-au bătut femeile, într'o aventură amoroasă, că...“

— „Dar astea-s arme iloiale!“, am strigat eu, fără să vreau.

— „Iloial? Ce este iloial? E vorba că ți-ai ajuns scopul! Cetitorul nostru român se va strâmba de răs. De câte ori are să-l vadă, are să-și aducă aminte de groapa de var sau de „păpara“ administrată de femeile nebuloase. *Semper aliquid haeret!* zice latinul. Dacă ai lansat o astfel de veste își va zice fiecare: să-mi iau mințile 'n cap față de omul acesta! Mai știi, mai știi! *Poate* să fie după cum îl descrie dușmanul său“.

— „Dar vreau să dau lupta cu principii!“

— „Bine. Sunt gata să te servesc. Ce post ocupă contrarul Dtale?“

— „E medic“.

— „Prea bine. Am zeci de argumente contra medicilor, după cum am zeci de argumente în favorul lor. Incepi cu doctorul Purgon din Molière, cu aparatul folosit de Purgon — știi D-ta ce vreau să zic. Vorbești de pințeta, care a ruginit rău, rău, de „cadavrul“, care vrea să mai trăiască“.

— „Am alt dușman, e profesor“.

— „A, față de profesor e și mai ușor. I dai lecții, orice ți-ar fi spus în polemică. Il îndrumi să-și vadă de elevi, de caietele de școală, îl ridiculizezi cu profesorimea mucegăită din „Flachsmann, educatorul“ — ca să-l arate cu degetul fiecare elev de școală și să pufnească de răs, pe sub ascuns, când se va gândi cum i-a fost degradat de artistic superiorul său, pe care ar trebui să-l respecte“.

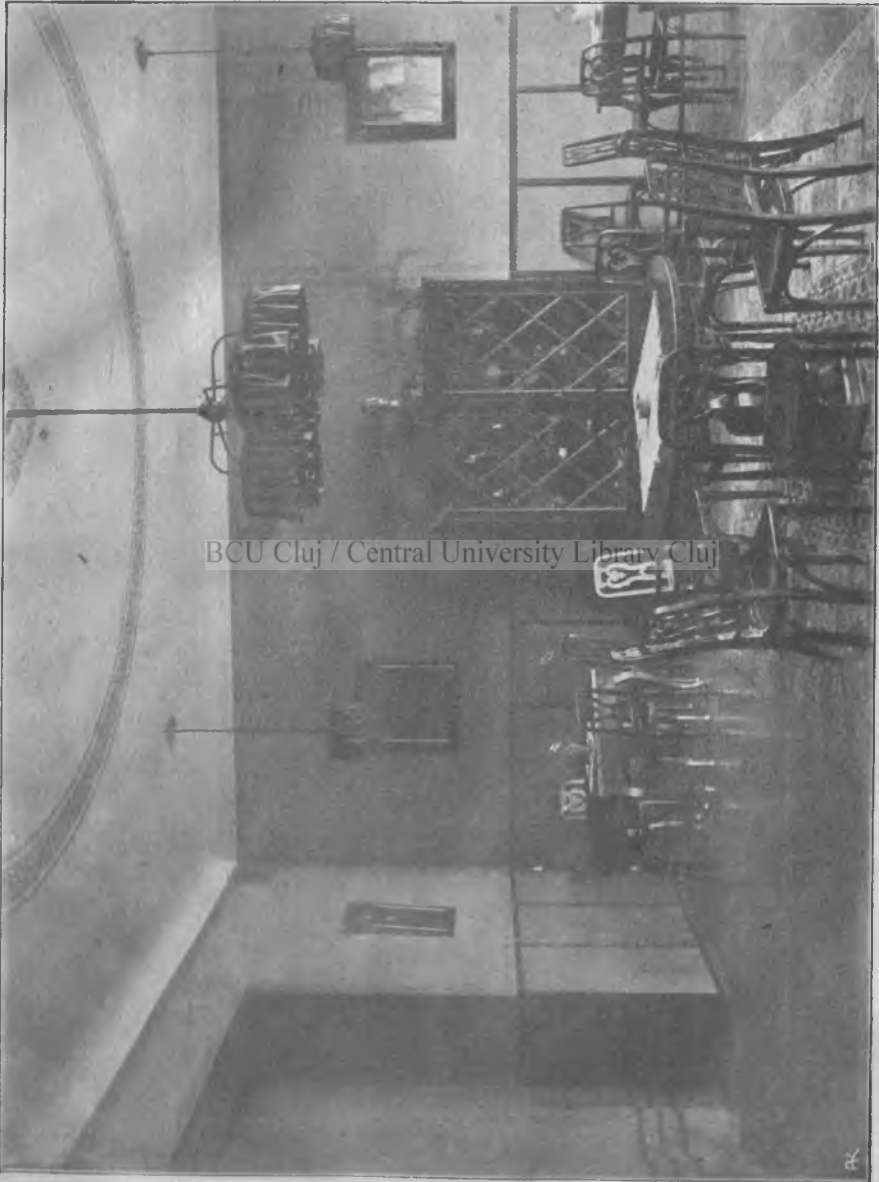
— „Alt dușman! E pictor!“

— „Măzgălitor de pânză! Să-și vază de paletă! Satira Dtale să fie un accid, care roade orî și ce!“

— „Dar pictorul e cuminte — om cu judecată — vreau să discut cu el, cu toate că suntem contrari în principii“.

— „Cuminte? Ce va-să-zică cuminte? E atât de relativ lucrul acesta. Lovește-l la mir pe pictorul Dtale“.

- „Nu crezi Dta că există diferite nuanțe de dușmani?”
 — „Dușmanu-i dușman! Numai după ce l-ai răpus ești satisfăcut!”

Sala de Conversație — „Moderne Bùcherei”, Brașov. (Bibli. modernă).

- „Nu-l vei putea convinge?”
 — „Ești naiv!”

— „Dar...“

— „Nici un dar... Ascultă-mă pe mine. *Așa e viața!* Cel mai tare, cel mai cu peri pe limbă, — cel mai crud — învinge. Ceilalți cad. Și-și merită soarta. Ce naivitate să crezi că lupta, se dă după principii! Iată-le toate, ți le ofer spre vânzare. E dușmanul Dtale creștin bun? — Ia-l în zemflea: că e bisericos, retrograd! Infundă-l cu Büchner, cu Haeckel, — cu Strauss, cu Nietzsche. — Este „liber-pansor“, leagă-te de doctrina monistă. Trage-i un „perdaf“ numărul-unu! „Cum, nu crede în nimic? Dar atunci în ce crede? Ce punct de razim are viața lui?“ etc. etc. etc. Găsești argumente sofiste ad infinitum. — E scriitor bun? Și-a dat oste-neala să-și smulgă din suflet ceeace a scris? Tratează-l ca pe un salahor al condeului. Trage-i la indoială buna-credință. Când va cerca să se apere, primește-l cu zimbete malițioase și cu îngânări ca acestea: „Așa? Și zici că n'am dreptate? Firește! Și zici că... și zici că...?“ Superior! E irrelevant dacă pricepi sau nu pricepi chestiunea, care se discută... Și-a cetit o operă, care ar trebui să-și taie drum? Strică-i întreg efectul produs, întrebând pe autor, într'un ton muștrător, de controlor sever: „Pentru Dzeu, de ce-ai folosit cuvântul ... acela pe pagina 350?! Dela Dta mă așteptam la mai mult tact!“ Dușmanul Dtale a primit astfel lovitura dorită de Dta. Efectul *intregului* s'a stricat, fiindcă ai făcut atentă asistența asupra unei scame de pe costumul dușmanului. — E „naturalist“ scriitorul Dtale? Scoate întreg arsenalul împotriva naturalismului.

„Iată volume — iată idei. Este romantic? Hahaha! Victor Hugo, Ernani, O!, A!, Tremolo. *Cine* se mai gândește în ziua de astăzi la tiradele romantice?! Și — așa mai departe. — E dușmanul D-tale un om lipsit de cultură? Prea bine — îl dobori cu două-trei săgeți! — Are cultură? Stă zi și noapte în biblioteca sa? Iacă, un șoarece, care roade la hârțoage. Un „teoretician de catedră!“ Viața n'o poate pricepe!“

— „Domnul meu, te admir!“

— „Pentru ce?“

— „Îți admir *jongleria* cu ideile“.

— „Să-mi și urmezi sfaturile, nu numai să mă admiri!“
Oaspele nepoftit se simțea nespus de bine în fotoliul meu.

Par'că eră la el acasă! Și-a pus picior peste picior și — fuma, oferindu-mi sfaturi. Dând un rotocol mare de fum a început din nou: „E tânăr contrarul D-tale? Ia-i tinerețea în bătaie de joc. Spune-i că-i cumperi batistă! E bătrân? Babalâc! A trecut baba cu colacii! Fii brutal, dă-l în târbacă! E în mijlocul drumului pe calea vieții? Miră-te că în vârsta aceasta este un om *capabil* de astfel de idei. Ori ce situație, ori ce argument să nu te scoată din sărite. Să răspunzi tuturoră cu aceeaș obrăznicie, cu aceeaș grandomanie — și — am să te văd „mare Than de Cawdor“...

M-am ridicat în picioare.

— „Domnule, destul, Nu vreau să ajung Than de Cawdor“.

— „Se poate?“ m'a întrebat oaspele, par'că ar fi căzut din cer.

— „Sunt indignat de argumentația D-tale“.

— „Dar pe ce lume trăești D-ta?“ m'a întrebat din nou oaspele, cu un surâs mefistofelic.

— „Vreau să *cred* în ceva!“

— „Hahahahaha!“ / Par'că s'ar fi desfundat zăgăzurile iadului.

— „Zeflemeaua D-tale a tot ce este frumos, bun, sfânt, zeflemeaua D-tale *din principiu*, mă jignește adânc. Cu astfel de arme *nu mă lupt*».

— „Ai să cazi!“

— „Să cad! mai bine învins astfel, decât învingător cu conștiința pătată“.

— „Crezi D-ta ceeace spui?“

— „Cred! Cred, fiindcă *am trecut prin sbuciumul sufletesc, pe care mi l-ai redat D-ta aici*.“

„Cred, fiindcă am avut puțința să mă folosesc de armele D-tale și *le-am respins*. Cred, pentrucă m'am convins că numai cu zeflemeaua aceasta corosivă nu se ridică nimic pe temelii solide Cred, pentrucă sunt pătruns că adevăratele fapte cer *sinceritate, perseveranță și muncă, multă muncă*.“

— „Au să-și bată joc de sinceritatea D-tale!“

— „Să-și bată!“

— „Au să ridiculizeze perseveranța D-tale.“

— „S'o facă!“

— „Au să te jignească în ce ai D-ta mai sfânt!“

— „Le stă în putință! Față de *astfel* de arme sunt „desarmat“.

— „D-le! Ești un idealist incovrigibil. Incep să-mi bat și eu joc de D-ta. Ai să dai cu capul de gard. Are să-ți sângere inima. Cine naiba a mai văzut astfel de ciudățenii! El, reformatorul! O schioapă de om! Uite-l, îngâmfatul, uite-l, cezarul cu pușca de soc! Uite-l, dictatorul, moralistul!“

Am întins mâna energic și l-am poftit să iasă. S'a ridicat, m'a privit superior. Nu-și făcuse treboarele. Marfa și-a împachetat-o grabnic. Agentul pleca într'alte locuri.

Am rămas singur. Intunec în odaie. Mă durea capul. Târziu! Am deschis fereastra și am respirat aier curat. Imi prindea atât de bine!...

Pentru cartea românească.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Am cunoscut în Germania un funcționar de bancă. Leafa i eră modestă, încât nu putea face sărituri mari. De două-trei ori pe lună mergea la teatru. Duminicile în muzee, când este liberă intrarea. Plimbări, Duminicile după-prânz, *per pedes apostolorum*, cu mâncărica în traistă, căci restaurantele i-ar fi sleit punga.

Ei bine, omul acesta care trebuiă să și măsoare fiecare bucatură, ca să nu-și iasă din buget, și care eră veșnic vesel, luând viața așa cum i-se oferea, omul acesta își punea la oparte în fiecare lună, la zi 'ntâiu, când primea leafa, 4—5 mărcuțe (4·80—6 cor.): *pentru cărți*.

L-am văzut de vreo câteva ori alegând volumele. Studia cataloagele de cărți și galantarele librăriilor. Deliciul lui cel mai mare eră să petreacă astfel, la zi 'ntâiu, în apropierea cărților, să le cântărească valoarea și să-și ducă în odăița sa modestă odoarele. Firește, ediții scumpe, de bibliofil, nu erau volumele cumpărate — dar alese «pe sprânceană» erau.

Omul meu avea acasă la dânsul spiritele cele mai distinse. De voia să râdă — întindea numai mâna și se afla în tovărășia

lui Fr. Reuter, Swift, Cervantes, de dorea să călătorească — lua pe Sven Hedin, Humboldt, Stanley, de-i cerea inima tristețe

Sala de lectură. „Moderne Bücherei“, Braşov. (Bibl. modernă)

— lua pe Leopardi, Lenau, Schopenhauer, de voia satiră —, pe Thackeray, Börne, Heine și așa mai departe — fiecare stare sufletească își avea reprezentanții ei în biblioteca mică, dar

aleasă a funcționărașului german. Mai trebuie să amintesc că avea pe Schiller și pe Goethe în bibliotecă?

Eră o plăcere să discuți cu dânsul. Nici odată n'ajungeai în neplăcuta situație de a «tăia la cuie», fiindcă n'ai ce po-vesti cu seamănul tău

Omul acesta s'a luptat ca să ajungă în stăpânirea culturii, omul acesta și-a tras chiar dela gură, din când în când, ca să aibă cartea dorită!

Odată mi-a desvoltat ideile sale despre datorința, care o are un muritor de a sprijini literatura. «Eu sunt dator» mi-a spus el, «să sprijinesc ceea ce se tipărește bun. Sunt oameni, cari trăesc din scris după cum trăesc eu din funcțiunea mea de bancă după cum e altul director de teatru sau meseriaș cinstit sau inginer, medic, avocat. Scrisul scriitorilor adevărați trebuie să se răspândească și să aibă răsunetul necesar. Altfel nu și-a ajuns scopul. Ajutând eu scrisul autorului meu german, d. e., îmi ajut neamul, deoarece reprezentanții aceștia sunt totodată reprezentanții neamului meu. Dacă tânjesc ei, tânjește și starea noastră culturală. De aceea simțesc un *imperativ categoric* în mine, care mi dictează: cumpără, sprijinește, căci numai așa mergi pe cărarea cea adevărată! — Hei, dragul meu, să am mai multe parale ce-aș mai cumpără și cum aș mai lăți cuvântul binelui din scrisul cuminte al scriitorilor de valoare!»

* * *

Părerile germanului m'au înveselit și m'au întristat totodată. Iată de ce.

M'au înveselit fiindcă m'am gândit la câțiva cunoscuți de ai mei, români, cari procedează la fel. Ei își țin de datorința să cumpere carte românească bună. Trec în revistă șirul cunoscuților mei. Am câțiva la cari e o plăcere să stai în casă, căci au ce să-ți arate. Sunt, nu-i vorbă, multe cărți în limbă streină, dar cele românești sunt toate, în păr, cum s'ar zice.

Îmi aduc aminte de un avocat român, care mi-a zis: «azi e «prima»! Vino la librărie, să cumpăr cărți românești!» Un maior în retragere cumpără cărți ieftine, în fiecare lună, și le trimite 'n satul său, acasă. Jurnalele românești pentru popor le cetește, le pachetează mai apoi și le trimite mai departe.

Dar nu sunt *mulți* aceia, la cari mă gândesc cu bucurie.

Îmi trec pe dinainte case luxoase, în cari n'am dat de nici o carte. Ca și când o carte bună ar fi rușine la casa omului! Sau și dacă am dat, ici-colea, de carte românească, o găseam într'o ediție frumoasă, *netăiată* sau legată, cu tăietură de aur, dar nouă-nouță, încât puteai prevesti cu siguranță că n'a fost cetită, nici chiar frunzărită. Eu cred că felul acesta de a cumpără cărți este o insultă la adresa spiritului omenesc. Mai bine nimic decât cărți de paradă!

Și trec în revistă librăriile noastre din Ardeal și din România. În librăriile noastre, vai, cât de puțină lume! Întrebați pe librării noștri cum sunt sprijiniți din partea publicului. Câți cumpărători au ca pe germanul meu? Câți își țin de *datorință* să sprijinească cartea românească?

Câte volume au ajuns la ediția a doua, a treia, în piața noastră literară? Vă ajung degetele dela amândouă mâinile?

Câți își zic la noi: «și literații, expresia spiritului neamului nostru, trebuie să trăiască. Să le dăm puțința să creieze opere, cari ne servesc spre laudă, neamului întreg?»

În schimb nu vedem la noi, în Ungaria, fanatismul, da, fanatismul cu care cumpără ungurii literatură de a lor? Câte zeci și zeci de ediții a «clasicilor» lor! Ediții de lux, scumpe, cu ilustrații, în legături artistice. Știu prea bine că bogăția și îmbuibarea le-a ușurat puțința de a sprijini astfel literatura națională, dar sprijinim noi, chiar numai în raport cu sărăcia noastră, ce se scrie românește? Să mai continuu cu întrebările dureroase? Încă o singură întrebare: nu simțiți că dacă le merge bine librarilor noștri, îi merge bine culturii neamului?

Cugetări.

(Din reviste streine.)

E mult mai ușor să «critici» cu spirit pe cineva, arătându-i greșelile, dojenindu-l — decât să lauzi cu spirit.

Cuvintele sunt felinare —
Lumină să aprinzi în ele
Și vor luci în noaptea neagră
Ca binecuvântate stele.

(Proverb german)

Cecace nu leagă *inbirea*, e slab legat și cecace nu umbrește *credința adevărată*, nu apără nici un jurământ.

Arndt.

Scriitorul — om de caracter.

(Părerăa lui *Goethe*, după *Eckermann*.)

Trei ani după moartea lui Goethe (1836) a tipărit fostul secretar al gigantului din Weimar — Ioan Petru Eckermann — o carte, care a făcut mare vâlvă și care a adus scriitorului ei lauri imortalității în panteonul literelor: „*Convorbirile cu Goethe* în ultimii ani ai vieții sale“. În convorbirile acestea ne descrie Eckermann, pe baza notelor luate cu mare sârguință aproape zi de zi, conversația avută cu Goethe de când împlinise acesta 74 de ani, până la moarte. Temele în decursul conversației sunt foarte diferite și totdeauna interesante: despre teatru, pasări, teoria culorilor, politică, literatură franceză, certuri literare germane, pictură, etc. etc. — Cine vrea să cunoască lumea de idei a lui Goethe ca om bătrân, nu poate trece pe lângă Eckermann fără să-l consulte. După moartea lui Goethe a fost Eck. executorul testamentar al acestuia, apoi bibliotecar al marelui ducesă din Weimar. În Weimar a și murit, în a. 1854.

Ca dovadă despre conversațiile interesante între Goethe și secretarul său, servească acest fragment, care se poate citi prea bine și la noi cu folos.

Weimar:

Miercuri, 15 oct. 1825.

Am găsit pe Goethe astăzi, seara, într-o dispoziție foarte bună și am avut bucuria să aud din nou lucruri importante dela dânsul. Am vorbit despre starea literaturii celei mai nouă și Goethe s'a exprimat astfel despre ea:

„Îșvorul tuturor relelor literaturii noastre recente este *lipsa de caracter* a individualităților scrutatoare și scriitoare, a fiecărei individualități în parte.

„Mai cu seamă în domeniul criticei se arată această lipsă în detrimentul lumii cetitoare, căci critica noastră sau răspândește opere false drept opere adevărate sau ne face să pierdem ceva cu adevărat mare din pricina unei opere adevărate, dar sărăcăcioase.

„Până acum credea lumea în eroismul unei Lucreția, a unui Muciu Scaevola și se lăsa încălzită și entuziasmată în urma acestora. Astăzi însă vine critica istorică și ne spune, că persoanele acelea n'au trăit, ci că trebuie să fie considerate drept ficțiuni și fabule, răsărite din fantazia bogată a romanilor plini de noblețe. Ce să ne facem noi cu un adevăr atât de sărăcăcios! Dacă au fost destul de mari romanii să întruchipeze cu fantazia așa ceva, ar fi cu cale să fim și noi cel puțin atât de mari, să credem celor fantazate de dânsii.

„Așa simțeam și eu o bucurie mare de câte ori mă gândeam la un fapt istoric din secolul al XIII-lea, când împăratul Frideric al II-lea avea de furcă cu papa și când Germania nordică sta deschisă tuturor invaziunilor dușmane. Horde aziatice au și venit atunci, într'adevăr, în Germania și au ajuns chiar până în Silezia; dar ducele de Liegnitz le-a băgat spaima'n oase, în urma unei înfrângeri însemnate. Dușmanii

s-au îndreptat atunci spre Moravia, aici însă au fost bătuți din nou, din partea contelui de Sternberg. Vitejii aceștia au trăit deci până acum în fața mea ca nește salvatori însemnați ai neamului german.

Biblioteca. „Moderne Bücherei“, Brașov. (Bibl. modernă).

Vine însă critica istorică și ne spune că eroii aceia s'ar fi sacrificat de geaba, căci armia aziatică ar fi fost deja rechemată și s-ar fi retras ea de sine de prin ținuturile noastre. În urma acestor constatări

s'a paralizat și nimicuit un fapt mare patriotic și te cuprinde o greață grozavă."

După părerile acestea referitoare la criticii istorici, îmi vorbi Goethe despre scrutătorii și literatorii de alt soi.

"N-aș fi avut niciodată putință", îmi zise el, "să cunosc nimicnicia ticăloasă a oamenilor și să știu cât de puțin le pasă acestora de scopurile într'adevăr mari, dacă nu așa fi încercat să mă apropiu să le cunosc tendințele din domeniul istoriei naturale și a celorlalte științe. Atunci mi s'au deschis numai ochii și am văzut, că știința valorează pentru ei numai atâta vreme, câtă vreme le dă pâinea zilnică și că îndumnezeiesc chiar și rătăcirea, cât timp își asigură dâșii existența pe urma ei.

"Nici în literatura frumoasă nu stăm mai bine. Și acolo sunt rare aparițiile, cari le numim: scopuri mari, simțeminte adevărate pentru ce este adevărat și sănătos și pentru răspândirea acestor simțeminte. Unul menajază pe celălalt, fiindcă și acesta îl menajază pe dânsul, iar pentru adevăratul lucru mare au repulziune și ar vrea bucuroși să nici nu existe pe lume, numai și numai ca ei singuri să însemneze ceva. Astfel este massa și nu sunt mai buni decât dânsa nici cei câțiva, cari excelează în mijlocul ei.

"*** ar fi putut fi de mare folos neamului nostru, cu talentul său remarcabil, cu cunoștințele sale, cari cuprindeau lumea întreagă. Dar lipsa sa de caracter a frustrat neamul german de impresii extraordinare și i-a răpit lui chiar stima neamului față de dânsul.

"Am avea nevoie de un om ca Lessing. Căci prin ce este el atât de mare, dacă nu în urma tăriei sale de caracter și a perseveranței sale! Oameni atât de deștepți și atât de culti ca dânsul — există mulți, unde avem însă în zilele noastre un *caracter* ca dânsul?!

"Mulți sunt de spirit și plini de cunoștințe, dar mai sunt pe lângă acestea și cuprinși de vanitate și ca să fie admirați de massa cea mioapă a publicului, drept capete pline de duh, nu cunosc rușinea și nu au nimica sfânt pe lume.

"D-na de Genlis a avut absolută dreptate când a protestat împotriva libertinajului și a obrăzniciei lui Voltaire. La urma-urmelor, fie toate acestea ori cât de cu spirit spuse, n'ai ajutat lumii, nimica cu ele; nimic nu poți clădi pe temelia lor! Ba dimpotrivă, pot să fie spre cea mai mare stricăciune, amestecând mințile oamenilor și luându-le echilibrul recerut.

"Și mai apoi, ce știm noi și cât de departe am ajuns noi cu cunoștințele noastre?!

"Omul nu este născut să deslege problemele lumii, ci numai să știricească unde începe problema aceasta mare și mai apoi să petreacă în marginile posibilității sale de înțelegere.

"Ca să măsoare acțiunile universului nu-i ajung puterile existente și ca să vrea să aducă rațiune în univers, din punctul său pitic de vedere, este o încercare foarte zadarnică. Rațiunea omului și rațiunea dumnezeirii sunt două noțiuni foarte deosebite.

„Îndată ce recunoaştem libertatea acţiunilor la om, s'a isprăvit cu atotştiinţa lui D-zeu; căci îndată ce, ştie dumnezeirea ce am să săvârşesc, sunt silit să lucrez astfel, cum ştie ea.

„Aceasta o amintesc numai ca dovadă, cât de puţin ştim noi şi ca dovadă, că nu este bine să ne tot batem capul cu tainele dumnezeieşti. Tot astfel să exprimăm maxime mai înalte, întru cât folosesc lumii; celelalte să le păstrăm pentru noi şi acestea pot şi vor putea să răspândească asupra faptelor noastre strălucirea lor, ca razele doimoale ale unui soare ascuns.“

Unui prietin.

De I. Haro.

Ţi-a murit tata — prietine. Stau şi ascult clopotele cum sună. Se tânguie dureros, că a murit un *om*. În tăcerea odăii mele simţesc glasul acesta de clopot şi mai dureros

Sufletul meu se umple de desnădejde. Îmi zic: *toţi* trebuie să murim! Ori care am fi noi: bogaţi sau săraci, fericiţi, în culmea bucuriilor sufleteşti, sau nefericiţi, în adâncul prăpastiei de dureri, tineri, bătrâni, frumoşi, urâţi — *toţi*, *toţi* — acelaş sfârşit. A, e dureros, să ştii că mâna, care-ţi aleargă acum pe coala de hârtie, are să putrezească odată; că ochii n'au să se mai îmbete de frumuseţile naturii; că inima are să ţi înceteze odată de a mai bate; că vei fi un pumn de țărană.

L-ai văzut pe Hamlet, prinţul nefericit al Danemarcei, cum ia 'n mâinile sale nervoase scăfârliă de om, care i-o rostogolise groparul la picioare, şi cum se întrebă amantul neştiutor că se pregăteşte Ofeliei groapa: «Au ce-a fost ăsta în viaţă? Politician? Curtean, care şi-a 'ncovoiat şirul spinării? Filosof al dreptului, care s'a sbătut între paragrafi şi chiţibuşerii mărunte?

«Cumpărător de pământ, cât mai mult pământ, bogătaş, ale cărui documente de cumpărare de moşii abiă că ar încăpea în cutia aceea — în sicriu?» La întrebările sale îi răs-punde glasul răguşit, vorbăreţ al groparului printr'un cântec grotesc Răspunsul aşteptat lipseşte. Şi te simţeşti bătut. Puterile, în cari te încredeai odinioară, îţi par sleite. Capul ţi-pleci în jos — avem cu *toţii* aceiaşi soartă — *orice* am face — *oricum* ne-am sbuciumă!

Vai, cât de mici, cât de pitice îţi par fleacurile, cărora le

dădeai atâta atenție cu un ceas mai 'nainte — cât de nevrednice îți apar certurile, cari îți ardeau pieptul cu o furie nebună, certuri cu semenii tăi, pentru o privire piezișe pentru o vorbă aruncată mai fără de socoteală — cât de grozav de pitic îți apari atunci, în fața morții, când vine clipa supremă și te întreabă: «Ce-ai făcut? Cum ți-ai trăit traiul?!»

Au spus-o mult mai frumos alții, au intrupat ideea aceasta mult mai fericit pe hârtie scriitori mari, un Shakespeare, un Goethe, și totuș — îți cade bine, îți potolești pojarul când așterni și tu pe hârtie gândurile astea. Lacrămile imputinează întrucâtva durerea. Nu numai lacrămile — și scrisul, scrisul, care-ți izvorește din inimă.

Da, prietinel meu, te simțești mic. Și cauți după *fapte*, ca să te aperi. Cauți într-una, fără de preget, îți dai osteneala să-ți zici: am săvârșit și eu ceva bun. În cercul meu de activitate, cu puterile mele, nu m'am lăsat, am — lucrat. Alergi înapoi cu aducerile aminte pe ogorul vieții tale trăite și dacă ai dat de un fricel îl cuprinzi în palmele tale, cu pământ cu tot, și-l ridici cu bucurie în fața conștiinței, strigându-ți: Iată o faptă bună! Iată o faptă bună! . . .

Asta este ancora sufletului omenesc: fapta curată, cinstită, izvorită din inimă.

. . . Clopotele sună mereu. Și ele 'mi adăveresc spusele. Și ele 'mi dau să n'țeleg că numai așa poate fi viață.

Acum ești *independent!* Singur pe cărarea vieții. Cel care ți-a dat zile s'a dus.

Uită-te împrejur! Ridică-ți fruntea! Fii *om!* De *oameni* avem noi nevoie în zilele noastre. De oameni întregi, cari să ne facă cinste. De oameni, cari stau pe picioarele lor proprii și știu ce vreau.

Cine poate fi astfel dacă nu ești *tu*, care stăpânești acum o avere frumoasă? Tu care n'ai grija zilei de mâine, tu, care poți să alini și să dai ordin după placul inimii tale — căci n'are să-ți sufere nici sănătatea, nici visteria, în urma pașilor întreprinși.

De așa putea să-ți descriu în culori mai plastice, mai pline de viață ceeace simțesc eu acum! O, da, de sigur, te gândești și tu, în ceasurile tale de liniște, când se apropie — câte odată, — în miezul nopții, fără ca să poți închide pleoapele

— gândurile de patul tău, te gândești la cei mulți și buni, cari sufăr și la multul ajutor, care ai să-l dai rănilor sângerânde.

Vezi, suntem un neam sărac și atăcat din toate părțile. Vezi, cetește istoria neamului nostru și *pricepe* câtă vlagă, câtă poftă de viață, câtă poftă de cultură au fost innăbușite de vremurile maștere. Trebuie să ne luăm »inima'n dinți«, trebuie să ne întindem brațele, dacă vrem să răzbim, va trebui să ne călcăm pe inimă, câteodată, ca *alții*, urmașii, s'o ducă mai bine și să ne binecuvinte tăria noastră, perseveranța noastră pe cărarea, care i-a adus la liman verde. Așa va avea și averea ta îndreptățire de a fi: dacă vei *ajuta* cauzei noastre, nu ca să flămânzești tu, nu ca să-ți tragi dela gură, dar ca să dai din prisosul tău instituțiilor noastre, cari vreau lumină, dar puterea banului le stă in cale.

Cei lipsiți de conștiință, cei cu inima neagră, să-și prădeze banii la ruleta din Monte Carlo sau pe alte plăceri trecătoare, murdare — tu fii *om*, ascultă glasul de chemare alor tăi și fericită să fie clipa, in care am avut prilejul să te văd, căci mi-ai dat tărie să *cred* in inima omenească, astăzi, când egoismul și perfidia domnesc mai desfrânat.

Altfel — dacă ai lucra altfel, mi-ar fi *rușine* că am întins vreodată mâna unui om, de care speram că mă leagă sentimentele «pretiniei». . . .

Individul — colaboratorul progresului comun.

Din *Friedrich Naumann*.

„*Perfecțiunea individului zace în simțul său de comunitate cu societatea.* Singuraticul să nu se disprețuiască, că și când n'ar însemna nimic, nici să lase să fie disprețuit din partea celorlalți, dar nici să nu creadă, că el e singur și că însemnează ceva pe lume fiind singur. Nici un om nu trăiește numai dela sine. Tot ceea ce este în stare să săvârșească a învățat dela alții, tot ceea ce prestează este numai o urmare a lucrărilor începute înainte de dânsul. Nimeni nu poate să spună: m'am făcut eu singur ceea ce sunt! Ne-am născut cu toții

intr'o cultură veche deja și îndelungată. Câtă trudă au avut înaintașii noștri să ne bătătorească calea vieții! Toate generațiile de oameni, cari au tăiat în timpuri străvechi pădurea seculară, cari au arat prima brazdă de pământ, cari au inventat prima săcure, cari au ridicat orașele și satele noastre și cari au format limba noastră, toți bărbații și toate femeile, cari au trăit înainte de noi, au influențat în internul nostru și lucrează prin noi mai departe. Incepem acolo unde au încetat dânsii. Viața noastră este numai o părțică dintr'o acțiune mare, care e mult mai puternică decât noi. Aceasta trebuie să o știm, iar cine nu o simțește ori nu o știe, își închipuie un lucru fals și e un îngâmfat, care crede că e primul om.

Tocmai în urmă faptului acestuia nu poate să fie desăvârșit. Ca singuratic n'are probleme, cari ar putea da conținut vieții lui, căci ce valoare poate să aibă faptul că e — incidental — bine îmbrăcat și bine hrănit? Numai atunci o să simțească satisfacție sufletească dacă se va înrola în lungul șir al acelorora, cari calcă din greu spre viitor, numai atunci va fi un *om* întreg și va suporta greutatea și durerile vieții cu convingerea că *nu trăiește de geaba*. Abia în urma credinței în țintele comune primește viața valoare și are drept la existență.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Până într'un anumit grad călătorim cu toții prin întunec, căci nici unul din noi nu poate să fie stăpân peste complexul vieții și n'are putința să primească în sine tot ce trăiește împrejurul nostru. Atâta însă este evident pentru fiecare, că e în stare să recunoască ce se află în nemijlocita sa apropiere. Își cunoaște familia, cercul său de activitate, oamenii cu cari luptă împreună, neamul său, e atins de mișcări mari, generale, ale omenimei. În mediul acesta crește el și se dezvoltă până la perfecțiune, până ce scoate din sine și folosește complexului, cât este individul în stare. Fie el tare sau slab, cu ceva tot poate să contribuie. Astfel îi reușește să se simțească un *colaborator al progresului comun*. Ca și când ar auzi câteva tonuri din marea muzică a lumii și ca și când ar ajunge să pășească după ritmul acestei muzici. Nu stă singur. În urma sa, lângă dânsul, înaintea dânsului sunt mulți alții și toți își încoardă trupurile înainte, căutând țintele veșnice ale perfecțiunii omenimei, în totalitatea ei.“

Ziariștii unguri și ziariștii români.

Am înaintea mea un volum de peste 350 de pagini, legat elegant, cu ilustrații multe. Pe copertă, cu litere mari, aurite: „*Budapesti újság-írók egyesülete almanachja*“ (almanahul societății ziariștilor budapestani). Almanahul e din 1912. Conține o cronică bogată, biografiile ziariștilor unguri dispăruți, rapoarte hazlii, întovărășite de caricaturi, nuvele și schițe de autori de seamă, cu fotografiile lor, amintiri din viața de ziarist și o sumedenie de anunțuri, de sigur, plătite gras.

Almanahul acesta se vinde în folosul ziariștilor unguri din Budapesta. Pe noi ne interesează acum partea informativă, dela cronică. Iată câteva date elocvente:

a) „*Societatea de pensiuine a ziariștilor din Ungaria*“ s'a sporit în a. 1911 cu 319361 cor. 95 bani. Averele totală e de 3,016,154 c. De când există societatea s'au dat: pentru înmormântări 19,600 c., ajutoare în bani 55,200 c., pensii văduvelor 253,150 c., pensii membrilor 210,700 c., pentru creșterea orfanilor 82,440 c. — laolaltă 621,090 c. Membri cu drept la pensie a avut societatea în 1911 — 518, văduve cu drept de pensiuine 24, orfani 13. În a. 1911 a dat societatea cu 27920 c. mai mult ca în anul trecut, ca pensie membrilor ei.

În fruntea donatorilor se află ministrul președinte, metropoliții și episcopii, magnații, deputații, autoritățile comitatense și orășenești (orașele Seghedin și Timișoara au contribuit cu fundațiuni deosebite). Institutetele de bani, din capitală și din provincie, societățile industriale și societățile culturale — sociale (casina națională și casina din cartierul Leopold, d. e.) Au contribuit toate, înscriindu-se ca membri fondatori ai Societății.

b) *Societatea presei catolice din Ungaria* (Katholikus sajtóegyesület) și-a ținut în 1912 a patra adunare generală anuală. În fruntea Societății se află cunoscutul episcop-scriitor Ottokar Prohászka. În 31 martie 1912 a avut societatea un capital de 223,544 c. 69 bani. Din cele 147 922.91 c. de cari a putut să dispună în a. 1911 — a dat 110,637.89 c. pentru ajutorarea presei catolice.

c.) *Stipendiul* de 1000 de coroane al clubului scriitorilor și ziariștilor: „*Otthon*“ a fost acordat în 1911 ziaristului dela „*Budapesti Hírlap*“.... (urmează numele, care nu importă), stipendiul acelaș, pe a. 1912, șefredactorului ziarului „*Az est*“....

d) La pg. 27 cetim următoarele fragmente din vorbirea scriitorului *Rákosi Jenő*, cunoscutul nostru antagonist (vorbirea a ținut-o la clubul „*Otthon*“, cu prilejul unei adunări generale): „... „*Societatea de pensiuine a ziariștilor*“, cea mai mare instituție modernă a jurnalisticiei, serbează un jubileu. Constat cu bucurie că societatea aceasta... se bucură de cel mai mare sprijin din partea publicului“.

„Dacă luăm în considerare chiar numai faptul, că oameni talentați și chemați, pregătiți anume, inoculează, zi de zi, picătură de picătură, în publicul mare simțirile, gândirile lor, mai mult, sbuciumul lor

sufletesc; că stăpânesc hotărârile și planurile publicului acestuia, că-l indeamnă la fapte — trebuie să fim pătrunși de adevărul că influința aceasta este atât pe mare, încât nu-i găsim păreche nicăiri. Ar putea spune cineva, că ceea ce facem este o școală. Dar școala nu este altceva decât pregătitoarea pentru ca noi să căpătăm publicul, asupra căruia să putem avea influință. *Presa conduce, cârmuiește inima unei țări.*“

„Nu există presă rea, presă păcătoasă. ci numai public rău. Noi suntem Ganimezii marelui Iupiter, a publicului — stăm cu vasul de beut și publicul se apropie de noi cu păharul în mână. Fiecare din noi umple păharul cu ce are el. In vasul unuia se află vitriol, în al altuia rachiu, în vasul ziaristului al treilea — apă curată. Publicul vine și cere: toarnă-mi vitriol!“

* * *

...Și mă gândesc la ziaristii noștri de până acum. Martiri ai cauzei! Zilele trecute s'a ridicat lui Ioan Russu — Șirianul un monument în comuna sa natală. Cât a avut să pătimească și acest Russu — Șirianul! Când l-am vizitat odată, în localul cel vechiu al „Tribunei“ din Arad, m'am speriat, atât de întunecos, atât de sărăcăcios a fost localul, în care-și petrecea zilele mănuiorui condeifului, ca să dea îndemnuri unui popor întreg!

Mai trebuie să urmez paralelele? Ar fi prea dureros. O singură licărire de nădejde pentru viitor: Ziaristii vor fi asigurați de aici înainte. Listele de colectă circulă printre noi. Să ne dăm obolul, ca să salvăm *cinstea* neamului. Un neam, care nu-și respectă scriitorii, nu este *vrednic* să trăiască! Banal — dar adevărat!

O societate culturală germană.

Cetesc în *programul* uneia din societățile culturale din Germania, că societatea și-a propus să ia în comitetul său central bărbați și femei de seamă din *toate* partidele politice ale patriei. Deoarece societatea este *culturală*, va trebui să fie expresia *tuturor* intelectualilor, cărora le zace la inimă viitorul neamului. Cu toate că într'alte privințe membrii societății pot să fie dușmani neîmpăcați — în *interesul* propășirii culturii neamului — își dau mâna în cadrele societății existente. Conducătorul societății declară: „(Societatea) are membri credincioși și colaboratori activi printre aceia, cari ocupă poziții sociale înalte, și printre țărani și muncitori —

iar în partidele (din Germania) dela partidul dreptei extreme peste partidul centrului (clericali) până la stânga extremă. Credem că ne rămâne destul de lucru dacă escludem, din *principiu*, din agendele uniunii noastre tot ceea ce poate da ansă la frecări politice și confesionale.

Și programul acesta n'a fost o utopie — el există de ani de zile și dă roade bogate! Oamenii au priceput că există pentru *homini sapientes* un teren de lucrare *comun*, unde nu întrebi dacă cutare sau cutare, dela stânga sau dreapta ta, are în privința politică sau confesională alte principii decât tine. Interesele *comune* le-a văzut și guvernamentalul și liberalul și socialistul și toți și-au călcat *nițel* pe inimă, înregimentându-se într'o tabără, ca rezultatul luptei comune să fie cu atât mai mulțumitor pentru *întreg*, pentru *complex*.

Firește — de principiile acestea sănătoase se lasă conduși oamenii în... Germania. Și nici acolo toți — dar, totuși o mulțime respectabilă.

...Mă gândesc la stările dela noi. O, câtă energie se pierde la noi în lupte sterpe de o importanță mirmidonă pentru întreg! Ce discursuri chilometrice, ce risipă grozavă — da, cuvântul nu este destul de tare! — ce risipă grozavă de energie pentru satisfacerea orgoliului *personal*, pe la societățile noastre! Ce frecări dureroase pe chestiuni confesionale!

Închiptuiți-vă toată energia, toată vloga asta, întrebuințată cu cap, *într'altă* direcție, spre scopuri culturale. N'ar fi mai laudabil și pentru persoanele respective și mai cu seamă — pentru propășirea societăților culturale?!

Terene *neutrale* pentru luptă comună? Cărcotașul surâde superior! Asta-i numai la „nemți“ cu puțință. „Neamțul“ poate să-și muște'n limbă și să lucreze ca un prost, alături de dușmanul său personal! Noi? Noi suntem viță de români — mai irascibili, mai spontani, mai guralivi, mai „oameni“!...

Numai de n'am trage scurta!

O bibliotecă publică săsească.

(cu 3 ilustrațiuni.)

Nu urmărim cu interesul necesar viața intelectuală a concetățenilor noștri. Ne uităm peste umeri la ei, chiar și atunci când am putea *învăța* ceva dela dânșii. Ignorarea curentelor *sănătoase*, cari s'au pornit la neamurile conlocuitoare, se răsbună amar. Va trebui să lăpădăm trufia aceasta. Un critic-scriitor german de seamă (Schlegel) zice: poporul acela este mai cuminte, care învață ce este bun dela popoarele celelalte.

Intreb: cine urmărește la noi viața intelectuală a sașilor, a ungarilor, a sârbilor, și cine ne referiază *conștientios, sistematic*, despre viața aceasta, în ziarele și revistele noastre? Dacă trăim lângă neamurile amintite trebuie să le cunoaștem amănunțit cercul de vedere, ca să putem ține pas cu ce au *neamurile acestea mai bun*. Dacă îți cunoști prietini și dușmanii, cu atât mai bine te vei ști orienta asupra pașilor, pe cari ai să-i întreprinzi.

Pentru astăzi un singur exemplu. Din 1910 s'a înființat în Sibiiu o „*bibliotecă modernă*“ (Moderne Bücherei) germană. În acelaș spirit s'a înființat (1913) și în Brașov o bibliotecă.

De-am avea și noi așa ceva! În orașe ca: Brașov, Blaj, Năsăud, Bistrița, Caransebeș, Făgăraș — *nu există nici o bibliotecă publică românească!* (Sibiiul are biblioteca „Asociațiunii“.)

Am fost zilele trecute în „biblioteca modernă“ din Brașov. Fotografiele, pe cari le aduce numărul acesta al „Indemnurilor“, reprezintă sălile de acolo. Ele vor esplica mai bine decât aș putea-o eu, cu peana, cât *folos* poate avea un public conștiu de chemarea sa dela o astfel de instituție. „Sașii tineri“ din Brașov au pornit mișcarea sănătoasă. În 25 Oct. 1913 s'a sfințit localul, aranjat cu gust de arhitectul Goldschmidt. E o sală de lectură, o sală de conversație, o odaie de bibliotecă și un „bufet“. Revistele cele mai de seamă și jurnalele principale, germane și streine, sunt la îndemâna

tuturor. Biblioteca numără sute de volume, de pe acuma, mulțumită interesului mare, manifestat de sașii brașoveni.

Localul acesta în care este o plăcere să petreci, (mi-am adus aminte de München, Lipsca, Iena, Berlin, Drezda) este un *teren neutral*. Luptele politice și sectarismul nu se repercutează în saloanele acestea. În fruntea instituției se află d. *Dr. Carol Nussbächer*. Cotizația e mică și servește la sporirea bibliotecii și întreținerea localului, care se află în piață (Târgul grâului), lipit lângă casina română.

Și întreb iarăși: nu e rușinos ca un neam, care *vrea* să trăiască, să nu *încearcă* să înființeze instituții ca acestea? Nu e semnificativ că nu se găsește *nici un* bogătaș, care să pună la dispoziția românilor dintr'un oraș, unde locuim în număr mai mare, o sumă pentru întreținerea unui astfel de local, în care să ne adunăm (și cu frații noștri din România, când vin în Brașov, Sibiiu, etc!) și să *discutăm* problemele capitale cari se *impun* atenției noastre?

Sașii din Brașov și Sibiiu *țin conferințe*, cicluri întregi, în localurile acestea două (probleme culturale, sociale).

La început va merge mai greu — chiar cu deficituri materiale! Dar *trebuie să se spargă gheața!* Sașii din Sibiiu au început: „Moderne Bücherei“-ul lor cu 64 de membri și cu 100 de volume. Acum au peste 1000 de volume. (v. articolul lui *Rich Csáki* despre „biblioteca modernă“ din Sibiiu — în „*Die Karpathen*“, VI, Nr. 12 și 13, cu amănunte interesante.) Să nu se găsească și la noi oameni de inimă? Dar e vorba: *cine* începe? Unul *vrea* „hăis“, altul „cea“, căci așa e românește!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Spicuirii.

Der ist dein Vater!...

Directorul revistelor »Părerile unor spectatori« și »Revista copiilor și a tinereții«, dl. C. G. Costa-Foru, începe să publice în «Rev. copiilor»... (II. 13) amintirile sale din copilărie. Iată un episod, care doresc să fie cunoscut de cât mai mulți tineri de ai noștri.

(Cu 9 ani a fost dus de părinții săi la Düsseldorf, în Germania, ca să învețe l. germană).

«Intr'o zi, în timpul lecției de desen, unul din... camarazi îmi făcu o glumă proastă, care mă răni în adâncul simțirii mele de român și de fiu.

«Desenă un turc bărbos, urît, cu turban și șalvari, de desubt scris: »*der ist dein Vater*«, adică: »acesta este tatăl tău« și după ce stărni răsul celorlalți din banca dela spatele meu, îmi întinse desenul și mi-l puse sub ochi, pufnind de răs.

«Răsul i se curmă îndată ce văzui infamul lui desen, căci fără nici o vorbă, la moment, în iușală, îi repezii o palmă, dar o palmă zdravănă, care răsună în toată clasa ca o descărcătură de pușcă.

«Profesorul înaintă spre mine. Eu, roșu la față și tremurând de indignare, îi întinsei desenul, îi arătai cuvântul *Vater* și izbucnii într'un plâns nestăpănit, plâns de indignare, de durere și de... dorul fiului depărtat de părinții săi.

«Profesorul fu mișcat. Nu-mi făcu mie nici o muștrare pentru actul meu pe violență, ba mă mângâie și îmi spuse câteva vorbe bune pe franțuzește. Apoi adresându-se clasei, le puse în vedere cruzimea și necuviința glumelor, cari ating naționalitatea, sau pe părinții unui camarad, dojeni și pedepsi foarte aspru pe desenatorul palmuit.

«Acesta veni mai apoi să-mi ceară iertare, precum îmi cerură iertare, din propria pornire, toți aceia, cari până atunci își bătuseră joc de mine...

În urma acestui incident, situația mea se schimbă. De unde până atunci tusesem de răsul camarazilor mei nemți, aceștia începură a se apropia și a se împrietini cu mine».

O călătorie prin păduri de lauri.

S'a întâmplat în tramvaiul, care te duce dela Fiesole la Florența. Intr'o zi de Mai.

Tramvaiul acesta nu este ca celelalte tramvaie, cari își urmează

calea între case și chioșcuri de jurnale. Tramvaiul dela Fiesole la Florența conduce la vale, între migdali și dumbrăvi de lauri în floare, având pururi înaintea sa

cupola domnului florentin, care iese la iveală, argintiu, din șesul acesta fericit.

E tramvaiul cel mai frumos al lumii! Un tramvai ca de pe tărâmul celor fericiți.

În tramvaiul acesta s'au urcat, sus, în Fiesole, un înalt funcționar german, cu consoarta sa, ca să ajungă în Florența prin pădurile de laur. Tramvaiul eră plin până la ultimul locșor, încât numai doamna a căpătat un loc, până când înaltul funcționar a trebuit să stea afară. În decursul drumului printre migdali și dafini s'a încins, fiind ușa tramvaiului deschisă, următoarea conversație între înaltul funcționar și consoarta sa:

Înaltul funcționar: De ce n'or fi adăogând încă în vagon? (Pausă.) Ciudat! (Pausă.) Aici ar putea să mai aducă un vagon. (Pausă.) Îți spun drept.. (Pausă.) La o circulație ca asta se n'țelege de sine așa ceva! (Pausă.) Nu pot pricepe de ce n'au mai pus un vagon în circulație!

Doamna înaltului funcționar (de dinlăuntru): Edgar, ia șalul meu. Ai să răcești.

Înaltul funcționar: Mulțumesc. (Pausă.) La noi ar mai adăoga un

vagon în cazuri de astea. (Pausă.) Așa se cade! (Pausă.) Ei, iarăși se vede odată... (Pausă.) De ce n'au mai pus un vagon în circulație? (Pausă.) La o circulație ca astea ar putea prea bine să mai pună un vagon.

Doamna înaltului funcționar: Edgar! Ți-am mai spus: stai în curent. Ia șalul meu!

Înaltul funcționar: Mulțumesc. (Pausă.) Dar îți spun drept că ar putea prea bine să mai adaogă un vagon! (Pausă.)

Oamenii ăștia trebuie să știe că e circulația așa de mare pe-aici! (Pausă.) E, cu un cuvânt: Zi-i Italia și las'-o în pace! (Pausă.) Aici s'ar cădea să mai vină un vagon! ..Și-așa, într'una, până lângă domnul florentin, sub cupola lui Brunelleschi.

Acest înalt funcționar german s'a întors în Germania și, dacă vine vorba în societate despre Italia, închide ochii visător și murmură: »Italia! Italia! minunată țară îți spun! Trebuie să fi fost pe acolo și să fi gustat din adâncul inimii tale frumusețile alea! Alttel, alttel n'ai puțința să pricepi Italia!«

Victor Auburtin.

Rosegger și limba cehă.

Cunoscutul scriitor german Rosegger, despre care s'a scris și la noi la timpul său, când a împlinit

70 de ani, a povestit în ziarul «Bohemia» din Praga următoarea întâmplare autentică. O reproduc

din revista «germanismului în stre-
inătate»: «Heimat und Welt» (pa-
tria și lumea).

«Pe drum între Viena și Praga
ne-am petrecut foarte bine — eu
și cu conductorul meu. Conduc-
torul vorbea nemțește și cele câ-
teva cuvinte peștițe, cehe, pe cari
le amesteca în dialectul său, nu
m'au scos din sărite. S'a îngrijit
omul meu, la urma urmei, să ca-
păt un apartament de dormit, pe
care l-am părăsit numai când a
stat trenul și când am auzit strigân-
du-se «*Praha!*» Se crepa de ziuă,
am deschis fereastra și am întreb-
bat pe conductorul meu cât timp
vom sta în gară. «*Dvacet minut!*»
mi-a răspuns el scurt. În gară
se afla masa cu dejunul. Fiindcă
n'am priceput răspunsul conduc-
torului și fiindcă nu eram lămurit
asupra timpului cât voi sta în
gară, am strigat chelnărului să-mi
aducă o cafea în vagon.

— «*Nix deutsch!*» (Nimic nem-
țește).

Am repetat dorința mea.

— «*Prejete si snidari?*» întrebă
chelnărul.

«Te rog să-mi aduci o catea cu
lapte, în vagon!

— «*Zde se nemluvi nêmecky!*»
răspunse chelnărul și nu-și mai
bătu capul cu mine.

— «Mai avem timp, Domnule
conductor?»

— «*Zde se nemluvi nêmecky!*»
repetă și conductorul meu, aspru.

Apoi spuse în limba cehă chel-

nărului să-mi dea catea în vagon,
ceeace și făcu chelnărul, după o
întârziere mare.

Am început să-mi beau cafeaua.

Chelnărul sta în fața ferestrii
și-mi zise: «*Prosim prospěste si!*»

«Ei», am gândit eu în mine,
«dragă cehule, avem să vorbim noi
nemțește împreună, înainte de a ne
despărți!» și gustam cateaua fără
să mă sinchisesc de loc.

Chelnărul începu să se neliniș-
tească și-mi strigă:

— «*Prosim prospěste si vrac,
brzy odjede!*» N'am făcut așa ceva.
Mi-a strigat cuvinte în limba cehă,
făcând gesturi viforoase, fiindcă
dădeau drumul trenului.

În sfârșit i-am dat filigenele pe
fereastră și i-am făcut semn din
cap: adio!

În clipa următoare mi-a strigat
chelnărul, ca scos din sărite, pe
nemțește: «Cafeaua costă 34 de
creițari!»

— «Cum?» am întrebat eu pe
fereastră.

— «Treizeci și patru de crei-
țari!» striga chelnărul în culmea a-
gitației sufletești.

I-am făcut semn cu mână: «*Nix
deutsch!*»

Trenul s'a pus în mișcare.

Chelnărul își frângea mâinile lângă
filigenele lui de cafea, în gara din
Praga...

Abea la gara proximală am dat
conductorului bani, ca să plătească
cafeaua mea, când se va întoarce.»

Adevărul în căutătura ochilor?

Fetița are un simțemânt pronunțat de dreptate.

Dacă e înfruntat sau învinovățit cineva pe nedreptul, după părerea ei, atunci ia pe cel căzut în năcaz cu toată energia în apărare, chiar și împotriva tatălui sau a mamei. Urăște minciuna din adâncul inimii.

Intr'o zi se întoarce fetița dela școală, revoltată. Au aruncat pe Iosif în temniță, fiindcă femeia blăstemată a lui Putifar a lășit minciuni despre dânsul. Asta n'o poate pricepe fetița. Să arunci pe cineva în temniță cu minciuna! Nu poate să priceapă încă una: cum de n'a băgat de seamă nimeni că femeia asta ticăloasă mințește?!

— »O fi mințit obraznic și cu glas tare; și-așa i-o fi dat crezare Putifar«, mi-am dat eu părerea.

Ea a clătinat din cap, în semn de desaprobare: »Da' i-ar fi tost ușor de tot lui Putifar să se încredințeze dacă spune nevastă-sa adevăr ori minciună».

— «Crezi?»

— «Da, cred! Putifar ar fi trebuit să spună nevesti-si numai atâta: «*Uită-te odată în ochi la la mine!*» — —

O, scumpă copilică! Să-ți dau dreptate? Să-ți răpesc credința în adevăritatea privirii ochilor? Nu vreau! Nu *pot!*

U.

Celebritate.

— De *Petru Altenberg*. —

În vara anului acestuia am fost odată, o societate mai mare de artiști, într'un pavilion din «Veneția în Viena», unde se vindea șampanie. Trei «fetițe dulci» se apropiară îndată de societatea noastră. Unul din noi le-a spus: «Știți în ce societate aleasă aveți voi onoarea să petreceți?! Domnul ăsta de-aici e vestitul pictor Gustav Klimt!» — «Așă?...» au întrebat fetele fără să se sinchisească. A venit mai apoi o a patra «fetiță dulce», și-a zis: «Copii, știți voi cine-i ăla?! L-am recunoscut îndată — — —».

«Aa, ce ne pasă! Din partea noastră — fie, cine-o fi — —». «Da' ăsta-i domnu', care-a plătit iarna trecută în «Casino de Paris» douăsprezece sticle de șampanie Charles Heidsieck!» — «Cum? Ce zici? Asta-i? Ai dreptate! Acuma-l recunoști! Hei, D-ta, pictore vestit, să trăiești!»

Post script. Intr'o oră înaintată a nopții mi-a spus odată reprezentantul firmei Charles Heidsieck: «Măi, Petre, sânt curios dacă ai să amintești odată firma noastră într'una din schițele tale. Atunci,

Petre, poți să beai până ce-o să te 'mbeși turtă!»

Acum sper, și am mare îndreptățire, să pot bea odată sdravăn. Nu-i vorbă, când am fost cu maestrul Klimt, atunci, în pavilionul

de șampanie, n'am avut șampanie Charles Haidsieck innaintea noastră, ci Pommery. Ce are a face?! E tot așa de bună, și-apoi — și-apoi mai poți să te și 'mbeși odată, tun!

Vorbe mălăiețe.

Stam în tramvai.

Față 'n față cu mine un tată cu băiețașul său. Tata cetea într'o revistă ilustrată. Băiețașului îi eră urit. Tata a despăturat revista într'un loc, unde se vedea o ilustrație cu marea.

— «Tată, ce-i asta?» întrebă micuțul.

— «Asta-i reproducerea unei controversă războinice între două dreadnought-uri.»

— «Ce fac ăia, tată?»

— «Întreprind un atac unul împotriva celuilalt.»

— «Și cine învinge, tată?»

— «Asta atârnă dela constelația circumstanțelor, fiul meu.»

Micuțului i era din nou urit, să moară de urit.

Pasagerii au început să surdă.

Mie mi s'a făcut rău.

Mi-am luat inima 'n dinți și am spus micuțului din fața mea:

— «Măi, băiețaș! Ascultă-aici! Astea-s două corăbii mari — huuu, mari! nește teretenii! — și s-a pornit una la ailaltă — bum bum! — slobod tunurile — și ăl mai tare o să învingă — urra! urra!»

Ochii ștregarului schinteiau.

Tatăl său însă mi-a zis:

— «Permite-mi, Dle, cu ce drept vîi D-ta să...»

Și am plecat din vagon, ca să scap de vorbele-i apătoase...

F. Müller.

Ghetele de lac.

O păreche fină de ghete de lac a avut ocazia să calce pentru prima dată între viței, cu prilejul unei expoziții a-

gricole. Părechea de ghete nu s'a prea entuziasmat.

Abea a făcut trei pași și a și călcat în gunoi, cum s'ar zice.

— „Tiii, drăcia-dracului!“
a început să sudaie, „ce mai
porcărie!“

Le-a zis vițelilor: vite 'ncăl-

țate și multe alte cuvinte
mai puțin grațioase. ...Și
totuși, ghetele de lac erau
din piele de vițel. ...

(Hull.)

L'art pour l'art.

Un paiangen și-a țesut rețeaua
peste un dulap gigantic de cărți,
care cuprindea în rafturile sale co-
morile spirituale ale literaturii lumii
întregi. Rețeaua lui era o rețea
nespusă de fină, compusă după
toate regulile artei. Muștele au
venit, s-au încurcat în rețeaua lui
și paiangenul i-a mâncat cu foarte
mare bucurie.

A venit însă învățatul, căruia îi
aparținea biblioteca, s'a întors din

călătorie și a dat poruncă pe dată
să se măture țesătura de paiangen.

— »Ce mai burghez ticălos!«
începu să hulească paiangenul.

«Rețeaua mea era atât de mi-
nunit țesută, atât de fin și de si-
metric, așa de bogată 'n invenții
și în caracteristice artistice, origi-
nale! Da zău, muștele sunt singu-
rele ființe, cari mai au o leacă de
simț artistic!»

L. A.

Tatăl lui Frederic Mistral.

A fost un țaran din Maillan.
Iată ce scrie fiul său despre
dânsul în amintirile sale din
tinerețe:

«Câteodată, când era lucrul
câmpului mai grăbnic, când
trebuia să-i dăm ajutor, fie la
adusul fânului, fie la dusul apei
din fântâna noastră cu roată,
striga tatăl meu:

— «Unde-i Frederic?»

În clipa aceea stam lungit
într'o pașune, trândăvind tim-

pul în căutarea unei rime,
care-mi scăpa — biata mamă-i
răspundea:

— «Scrie»!

Îndată auziai cum se îm-
blânzește vocea aspră a omu-
lui ăștuia cinstit:

— «Nu-l tulbura, femeiei!»

Pentru dânsul, care cetise
doar numai sfânta scriptură și
pe Don Quichotte, în tinerețea
sa era scrisul un adevărat ser-
viciu religios. . . .»

B a c h.

Celebrului compozitor-organist Sebastian Bach i-a murit nevasta și avea să dea ordin pentru înmormântare. Bietul om era obicinuit să lase toate în grija nevastei-sale. Așa și acum, atât a fost de cuprins de obicinu-

ința aceasta, încât, când a venit un servitor bătrân și când i-a cerut bani ca să cumpere crep de doliu, a isbucnit Bach în lacrimi, și-a răzimat capul de-o masă și i-a zis: „Du-te la nevastă-mea și-i ceré“.

Enric de Kleist.

O carte împotriva pornografiei.

Părintele arhimandrit I. Scriban, directorul seminarului central din București, a săvârșit o faptă bună, adunându-și articolele scrise în diferite reviste și jurnale, împotriva scrierilor imorale. („*Lupta contra scrierilor imorale*“ — a apărut în București, 1913, la „Tipografia românească“, prețul 1 leu). Intreagă lucrarea va fi de aici înainte un *vademecum* pentru aceia, cari vor porni la noi o luptă conștientă contra pornografiei, care — durere! — a prins teren în librăriile și chioșcurile din România.

În cartea părintelui arhimandrit va afla cetitorul o mulțime de date, adunate cu multă sârguință de prin marile organe de publicitate franceze, belgiane, elvețiane, germane și — în parte —

italiane, privitoare la cangrena socială, care se cheamă pornografie și care se îmbracă în haine false, simulând artă adevărată. Articolele sunt traduse mai cu seamă din „Journal de Genève“, din „Temps“, din „Münchener Neueste Nachrichten“, din „Frankfurter Zeitung“ și „Revue des Deux Mondes“. Autorul ne comunică într'un loc că s'a folosit de astă dată numai de articolele de jurnal, lăsând pe mai târziu apariția unui volum, care se va baza pe articole mai „întinse“ și pe volume (pg. 150).

Deși unele repetiții supără ici-colea (așa d. e. răspunsul cancelarului german Bülow, adresat congresului nobilimei germane — e reproduc de

două ori, *în întregime*), totuși, lucrarea se citește fluent. La o a doua ediție sau la

aranjarea materialului în volumul plănuțit, se va putea evita repetiția.

Aforisme de Otto Ernst.

— Nici o virtute ome-nească nu este atât de răs-pândită ca dorința de a face bine cu banii din buzunarul altora.

— Idealurile sunt ca nu-cile; conținutul lor mucezește cu timpul și ajunge găunos. De aceea să-ți consumi la timp idealurile, ca Cronos copiii, și să-ți alegi altele, nouă.

— Controversa este tatăl tuturor lucrurilor, cearta însă este tatăl lor vitreg.

— „Stau de-asupra lui! Stau de-asupra lui!“, a strigat o vrabie în Frankfurt, sărind pe monumentul lui Goethe, și a lăsat să cadă o „recenziune“ pe capul monu-mentului.

— Nu există studiu sec, dacă ai *tu* sevă în tine.

— „In sfârșit mi s'a făcut dreptate!“, a strigat sticletele, când a nimicit fulgerul ste-jarul din temelie.

